

Wychodzi codziennie rano o godzinie 7ej.

Prenumerata wynosi:

	rocznie	kwartalnie	miesięcznie
MIEJSCOWA w Krakowie	złr. 20	złr. 5	złr. 2
POCZTA w państwie Austriackim	24	6	2 o 25
do Prus	tal. 16 gr. 20	tal. 4 gr. 5	tal. 1 gr. 15
do Rzeszy niemieckiej	21	5	1 25
do Francji	frank. 108	frank. 27	frank. 10
do Włoch i Szwajcarii	116	29	10
do Belgii i Anglii	80	20	7

Numer pojedynczy kosztuje 10 centów.

CZAS

Prenumeratę przyjmują:

Biuro Administracji „Czasu” w Ryńku pod L. 39 w domu p. Kirchmayera na dole, tudzież wszystkie Urzędy pocztowe austriackie.

OGŁOSZENIA (inzeraty) wszelkiego rodzaju przyjmują się za opłatą: od wiersza drobnego za jednorazowe umieszczenie 8 centów, za następne po 5 centów, oraz za opłatą należytości stałej po 30 centów od każdorazowego ogłoszenia.

Prenumeratę i ogłoszenia przyjmują: w Wiedniu: p. A. Oppel, Wollzeile 22. Na całą Francję: w Paryżu, p. M. Weinberger, Faubourg St. Denis, 12.

LISTY z pieniędzmi przesyłane być winny franco do Administracji „Czasu”. LISTY reklamacyjne niespłacone nie ulegają frankowaniu. LISTY niefrankowane nie przyjmują się. REKOPISMA udayane Redakcyi nie zwracają się i nie są one zwracane.

Kraków 12 maja.

Z telegramu dopiero znamy słowa ministra francuskiego p. Rouher wyrażone we wtorek na zgromadzeniu ciała prawodawczego, słowa najbardziej pokojowego programu. Czy były one wyrażone bezwzględnie, czy jak je połączono w doniesieniu telegraficznym, z nadzieją zakończenia pokojem wojny duńskiej — to dopiero wyjaśnionem będzie z dostownego brzmienia mowy ministra. Słowa jego, iż Francja prowadzi tylko będzie wojnę w obronie honoru i granic swoich — nadebrałyby rozciągałoby znaczenie zapewnieniem pokojowym, aniżeli sam względ na sprawę księstw zaalbiańskich, bo byłyby one solemnem zaparciem mowy 5go listopada. Wprawdzie teraz mówi minister, a wówczas mówił Cesarz, wszelako kiedy mowa Cesarza pozostała naszym dotąd dźwiękiem, mowa ministra znajduje wciąż stwierdzenie swoje. Wyjątek stanowić tylko może obrona honoru i posiadłości Francji. Jak dalece jednak rząd francuski czuł jest na honor Francji, tego dowodem zeszłoroczna korespondencya dyplomatyczna w sprawie polskiej; jak dalece zaś dla obrony granic tylko swoich Francja wojnę prowadzi, to świeży tego dowód w wyprawie meksykańskiej. Jeżeli jednak groźna postawa Napoleona w d. 5 listopada pozostała bez skutku, a to tak dalece bez skutku, że nawet własni jego ministrowie mogą ją ignorować i wprost przeciwnie działać objawionem wówczas programem: to i znowu potulna i ogólna postawa Ministra stanu w d. 10 maja, może również niemiec żadnego wpływu na dalszą politykę. Nie pierwszy to raz Cesarz Napoleon zawiódł oczekiwania i rządów i ludów; dla czegożby miał już nadal pozostawać wiernym programowi swojego ministra, kiedy i swój własny program zmieniał stosownie do danych okoliczności?

Głównem jego teraz zadaniem jest przekonać świat i Francję o swojej miłości pokoju, uspić wszelkie podejrzenia, uszczuplić wątpliwości i ukoić obawy. Czy mu się to powiedzie — nie wiemy, ale dążność ta nie jest tajną: dla niej zniósł on nie jedno upokorzenie, dla niej przygląda się obojętnie na pozór wzrostowi potęgi Prus, upadkowi Danii, triumfowi Rosji, podnoszeniu głowy opozycji dynastycznej, a nawet najdotkliwszemu znowi i najniebezpieczniejszemu zarzutowi publicznej, iż przestaje ona pokładać nadzieję w jego potęgę i traci wiarę w jego szczepiwa gwiazdę. Nie podobna, aby tego nie dostrzegał i aby sam przykładał rękę do upadku swego, aby rozbił jeden po drugim kamień z piedestału, na który wstępował z wielkim trudem, rozważa a oraz śmiało-

ścią i kosztem ciężkich ofiar.

Odwrot, że tak powiemy, w polityce napoleońskiej, jaki od roku zeszłego daje się widzieć, jestże spadkiem po równi pochyłej, na której się już wstrzymała niepodobna, czy też manewrem Horacjusza, by nie narazę wszystkich przeciwników mieć do czynienia? Wątpliwość ta nie może trwać długo, bo Cesarz Napoleon nie jest młodym monarchą, co by na lat dziesiątki mógł rozkładać plany swoje, ani jest potomkiem dynastji utrwalonej, co by mógł testamentem przekazywać następcom spełnienie dzieł przez siebie rozpoczętych. Musi on sam wszystkiego dokonać, jeżeli zechce zostawić synowi swemu bezpieczną przyszłość. Albo więc obecny stan polityki cesarskiej jest upadkiem zadatkim, albo zrycznym zwrotem do nowego kroku, który ma go zbliżyć spieszniej do celu.

KORESPONDENCYA CZASU.

Wiedeń 11 maja.

r. Cesarz J.Mc. odebrałszy raport od kapitana fregaty Tegettho'a o potyczce pod Cuxhaven telegramem przesłany, zamianował tegoż kapitana kontradmirałem. Dotychczas monarsze pismo odeszło wczoraj do Hamburga; wiadomość o niem przesłano p. Tegettho'owi telegramem.

Przy wyborze posła do Rady państwa, dziś w sejmie dolno-austriackim odbytym, rząd poniósł klęskę; albowiem zamiast rządowego kandydata, którym był namiestnik wiedeński hr. Chorinsky, wybranym został Dr. Brestl, były poseł na sejm powszechny austriacki w r. 1848 i należącego do stronnictwa liberalnego. W zimie 1848 r. stracił on profesurę, dłuższy czas bawił musiał za granicą, ale po dziś dzień, jak mało jego niemieckich kolegów, pozostał wiernym swoim zasadom.

Kraków 12 maja. Komisya namiestnicza nadała opróżnioną w szkole wadowickiej posadę z placą drugiej klasy nauczycielowi tejże szkoły Józefowi Gołębowskiemu, opróżnioną po nim posadę z placą trzeciego rzędu, nauczycielowi tejże szkoły Franciszkowi Presentkiewiczowi, miejsce zaś po nim pozostałe z placą czwartego rzędu, zastępcy przy szkole tarnowskiej Franciszkowi Zajacowskiemu.

Lwów 11 maja. Gazeta Lwowska z dnia dzisiejszego ogłasza dalszy ciąg siódnego z kolei wyroku wyroków sądów wojennych w Galicyi, jak następuje:

Wykaz prawomocnych wyroków c. k. sądu wojennego lwowskiego, zapadłych w miesiącu kwietniu 1864 r.

VI. Za przestępstwa przeciw publicznemu zarządcom przez obrażenie straży S. 569.

124. Ferdynand Gaydecki ze Lwowa, 30 l. stanu wolnego szwaga, na 3 miesiące aresztu w szpitalu.

125. Franciszek Maciejowski z Woli Filipowskiej, 24 l. stanu wolnego wyrobnik, na 15 kijów.

126. Izidor Łaczyński z Batiatycz, 25 lat stanu wolnego, syn właściciela dóbr, na 4 dni aresztu w szpitalu.

127. Barbara Benedek z Rudek, 22 l. szwaczka, na wydalenie na 3 lata ze Lwowa i 3 miesiące ścisłego aresztu w szpitalu, zastrzeżonego 2 razowym postem w każdym tygodniu (powtórnie).

128. Enstachy Jezierski z Sasowa, 43 lat żonaty, dyruista, uwolniony z braku dowodów.

129. Fedko Wajda z Żurawie, 29 lat żonaty, stróż, na 10 kijów.

130. Filip Switak z Porzany, 28 lat żonaty, stróż, na 15 kijów.

131. Ludwika Janiszewska z Tok, 36 lat wdowa, uwolniona z braku dowodów.

132. Piotr Zardecki z Tisarowa, 50 lat wdowiec właściciel domu, uwolniony z braku dowodów.

133. Michał Powroźnik ze Lwowa, 32 lat żonaty właściciel domu, uwolniony z braku dowodów.

134. Leopold Fechter z Gródka, 43 lat żonaty studniarz, na 7 dni aresztu.

135. Ksawery Skwarczyński z Mielca, 29 lat stanu wolnego, magazynier kolei żelaznej, na 15 zł. w. a. kary pieniężnej.

136. Jan Kozak z Rudna, 45 lat żonaty, na 4 dni aresztu.

137. Ferdynand Plewnicki ze Lwowa, 30 lat żonaty, siódlaż, na 7 dni aresztu.

138. Józefa Brnerowiczowa ze Lwowa, 23 lat stanu wolnego służąca, na 3 dni aresztu.

139. Ludwik Piwonia ze Lwowa, 19 lat stanu wolnego, dozorca straży finansowej, na 14 dni aresztu.

140. Marya Rosadzińska z Gródka, 44 lat żona szynkarza, na 7 dni aresztu.

141. Adolf Kamm ze Lwowa, 30 lat izraelita, żonaty, handlarz świec, uwolniony z braku dowodów.

142. Joanna Górnikiewiczowa ze Lwowa, 33 lat żona szwaga, na 7 dni aresztu.

143. Anna Staszkieviczowa z Dubiecka, 44 l. stanu wolnego służąca, na 4 dni aresztu, zastrzeżonego 2 razowym postem.

144. Michał Miecza z Kloubok w Morawii, 22 l. stanu wolnego właściciel, na 14 dni aresztu.

145. Piotr Litwin ze Lwowa, 48 lat żonaty, szynkarz, na 7 dni aresztu.

146. Anastazy Karolina Filipowiczowa z Rohatyna, 34 lat żona powroźnika, na 7 dni aresztu.

147. Jan Sińdowa z Sasiadowic, 42 lat żonaty greisler, na 2 miesiące aresztu.

148. Andrzej Charkip z Małych gór, 41 lat stanu wolnego wyrobnik, na 7 dni aresztu.

149. Elżbieta Elsäser z Janowa, 20 lat stanu wolnego służąca, na 5 dni aresztu.

150. Onufry Rzezycki z Żółkwi, 42 lat żonaty szwaga, na 7 dni aresztu.

151. Teofil Szumski z Świerza, 25 lat stanu wolnego, współpracownik dzienników, na 4 dni aresztu.

152. Marya Dohanowna ze Lwowa, 20 lat stanu wolnego wyrobnica, na 5 róg.

153. Katarzyna Malecka z Wybranówki, 35 lat stanu wolnego wyrobnica, na 15 róg.

154. Włodzimierz Chamin z Chliwicy, 17 lat uczeń gimnazjum, na 3 dni aresztu.

155. Jan Wasowicz ze Lwowa, 20 lat stanu wolnego wyrobnik, na 15 kijów, (powtórnie).

156. Apolonia Zablocka z Przemyśla, 44 lat wdowa kucharka, na 7 dni aresztu.

157. Kasyan Tokarowski z Barszowic, 37 lat żonaty, kmić, na 4 dni aresztu.

158. Maryanna Stukaczowa z Żółkwi, 24 lat żona stróża, na 7 dni aresztu.

159. Jan Matys z Horoszyn, 37 lat wdowiec wyrobnik, na 10 kijów.

160. Wiktorja Podolska z Starego Siola, 28 lat, stanu wolnego wyrobnica, na 4 dni aresztu.

161. Jan Hanczar z Saszkowa, 47 lat, stanu wolnego wyrobnik, na 5 kijów.

162. Maryanna Szczepańska z Lubawy, 25 lat, stanu wolnego wyrobnica, na 6 tygodni aresztu zastrzeżonego 4 razowym postem w każdym tygodniu.

163. Jan Fiala z Zalesienia, 22 lat, stanu wolnego wyrobnik, na 15 kijów.

164. Józef Hermann ze Lwowa, 22 lat, stanu wolnego czeladnik tapicerski, na 7 dni aresztu.

165. Władysław Kuliczka ze Lwowa, 15 lat, stanu wolnego, terminator ślusarski, na 15 róg.

166. Szymon Landmann ze Lwowa, 48 lat, żonaty, cieciel, na 15 kijów.

167. Zofia Krześnińska ze Lwowa, 40 lat, stanu wolnego wyrobnica, na 15 róg.

VII. Za posiadanie cudzych dokumentów legitymacyjnych.

168. Enstachy Klinkowski z Konstantynowa, 30 lat, właściciel dóbr, na karę pieniężną w sumie 50 złr. w. a.

169. Antoni Łobazewski z Kaszówki w Król. Polskiem, 23 lat, stanu wolnego student, na 8 dni aresztu.

170. Leon Nowacki z Tolezy w Turcji, 29 lat, stanu wolnego, chirurg młodszy, na 2 miesiące aresztu (obciążony przestępstwem przeciw publicznemu zarządcom § 581 w. k. k.).

171. Feliks Kaszewski z Wielkiego Esmondna na Litwie, 25 lat, stanu wolnego stelmach, na 8 dni ścisłego aresztu w szpitalu.

172. Marcei Nawrocki z Mirecourt we Francji, 30 lat, stanu wolnego, urzędnik kolei żelaznej, na 1 miesiąc aresztu u profesora.

173. Jan Skalski z Warszawy, 48 lat, stanu wolnego, nauczyciel prywatny, na 3 tygodnie aresztu zastrzeżonego 1 razowym postem w każdym tygodniu.

174. Andrzej Kiliński z Ciechanowic w Król. stwie Polskiem, 22 lat, stanu wolnego agronom, na 20 dni aresztu.

VIII. Za przekroczenie w sprawach druku.

175. Antoni Trompetner ze Lwowa, 38 lat, żonaty zawiadowca drukarni, na 8 dni aresztu.

176. Aniela Zawadzka z Ostrowa, 40 lat, redaktorka dziennika, zamężna, na karę pieniężną w kwocie 30 złr. w. a.

IX. Za zabranione posiadanie broni.

177. Leon Lewiński z Żurawia, 20 lat, nauczyciel prywatny, na 8 dni aresztu u profesora i utratę broni.

178. Ignacy Olszewski z Dryszczowa, 43 lat, żonaty, dzierżawca dóbr, na utratę broni i karę pieniężną w kwocie 5 złr. w. a.

Z centralnej dyrekcji c. k. sądów wojskowych. Lwów 1 maja 1864.

Wiedeń 11 maja. J. C. Moś postanowieniem z 2go maja b. r. zamianował biskupa in partibus Nikanora Gruica administratorem greckodunyskiego biskupstwa Patrackiego.

Gen. Korespondencja dowiaduje się z autentycznego źródła, że rząd k. Kuzy stosownie do reklamacji władz cesarskich przypuścił do wsi robotników przez właściciela Polichroniadego zgodzonych przekonał się, że ludzie ci nie jako

Boga-Zbawiciela, stałoby się symbolem boskości i nie uległoby własnemu ciężarowi, tak jak nie ulegało na najdawniejszych wizerunkach Ukrzyżowanego, gdzie ramiona przylegały spokojnie do ramion krzyża, a cała postać nie przedstawia rezultatu tych anatomicznych kontorsy, jakie otrzymali niektórzy zapaleńcy prawdy naturalnej, wieszając w swoich pracowniach żywe modele na drzewie krzyżowe. Sztuka religijna ma swoje odrębne źródła duchowe, od których odstępować, wpada koniecznie w cielesny realizm; dobry, gdzie idzie o wierne przedstawienie przedmiotów zewnętrznych, niedostateczny, kiedy ma przyjąć zaczepić o tajemnicze państwo wiary.

Pan Szyndlerowski nader zaszczytnie przypomina, że zeszłorocznym swoim obrazem Chrystusa, znanego między ludźmi Synagogi — dał teraz na wystawę, jak się zdaje, oltarzowy obraz koronacji N. Panny. Rynek jego poprawny i czysty. Wyraz twarzy N. Panny wiele zostawia do życzenia; mało tam boskości, ziemskość przeważa i to w najczystszej postaci. Co do kolorystyki — z daleka możnaby wziąć cały obraz za wielką chromolitografię — taka tam surowość tonów paupów.

Na zakończenie zostawiliśmy sobie dwa historyczne obrazy niepośledniej wartości.

Książ Gliński umierający w więzieniu moskiewskim przez p. Skirmuntę (w Rzymie). Kto u nas od lat dziesiętnych nie umie na pamięć owej dumy o Książu Michale Glińskim, zaczynającej się niegdyś wierszem:

W okropnych cieniach pieczarów podziemnych
Gdzie promień słońca nigdy nie dochodził...?

Kto w postaci tej niezdziałował sobie pocieja zdray? pocieja zresztą nie bez moralnego sądu, kiedy zdrayca od samego nieprzyjaciela zostaje nagrodzony wypłaceniem oczu i wtrąceniem do tury. Trudno zaiste o poprzestanie na postać pomienionego kniazia. Owóż wybór tego przedmiotu na obraz historyczny niepotrzebujący dla objaśnienia, bo sam się tłumaczy, pokazuje, że artysta trafił na tę drogę, która do ogółu przemawia, a krom tego nie raz znawców, znajdujących w pędzu jego przymioty odpowiadające wykwintniejszemu wymaganiom sztuki. To pewna, że

koloniści, lecz jako robotnicy przybywają do kraju.

Tymi dniami obradowała wiedeńska rada gminna nad wnioskiem sekcji dotyczącym sprawy pomnika dla poległych w marcu 1848. Wniosek ten, podany przez nas w swoim czasie, był poniekąd odpowiedzią na reskrypt namiestnictwa i rozpadł się na dwie części: a) Rada gminna nie widzi w wspomnieniu o 13tym marcu 1848 żadnego przypominania „pożalowania godnej katastrofy”; b) Rada gminna zrzeka się na ten raz wystawienia pomnika, ponieważ jej nie pozwolono położyć na pomniku daty dnia, który pochłonął owe ofiary.

Na pełnem posiedzeniu zabierało głos w tej sprawie 21 mówców, w końcu zgodzono się prawie jednomyślnie, aby w teraźniejszych okolicznościach postawić pomnik bez napisu.

Z pomiędzy głosów dajemy tu treść charakterystyczniejszych. Radny Güri mówił za wnioskiem sekcji. Lepiej nie stawiać żadnego pomnika, powiada on, aniżeli stawiać taki, któryby potrzebował herolda; mnił to także ródby przykre wrzask, że w konstytucyjnej Austrii lękają się wspomnienia tego dnia wolności.

Radny Bäck życzy sobie umotywowanego przedstawienia do ministerstwa stanu. Wspomina on o grobowcu hr. Latour, na którym jest napis: „Zamordowany 6go października 1848, co jest przypomnieniem pożalowania godnej katastrofy”. Dzień 13ty marca zaś jest dniem urodzin J. C. Mości ze względu na wstąpienie na tron.

Umlauf broni wniosku sekcijnego. Wszelkie dalsze kroki do władz uważa on za bezskuteczne i uchybiające godności Rady. Rada opiera się na 13tym marcu; powinna więc to uważać, a i ci którzy 13temu marca zawiązując swoje wywieszenie, nie powinni o tem zapominać. Mowa rozwijając powody, dla których nowe przedstawienie do ministerstwa nie rokuje wiele nadziei, przytacza słowa Regenhardta przy innej sposobności wypowiedziane, że zawsze jeszcze ci sami mężowie z niezmiennym sposobem myślenia stoją u steru rządu.

Kleyhonz powiada, że dotąd nigdy jeszcze nie bawił się polityką w radzie gminnej; teraz zaś spróbuję jej, bo go korci reskrypt namiestnictwa dotyczący się pomnika, o którym toczy się sprawa. Zakazane owoce nadto dobrze smakują. Dla niego pozostanie 13ty marca chwilą wielką i pełną znaczenia. Podniesionym głosem woła mowa: „Jestem radcą gminnym z wezwania ducha czasu. Co może rząd powodować do zabrania napisu z datą 13go marca? Boi się demonstracji. Nie ufa więc, a kto mnie nie ufa, do tego i ja nie mam zaufania. Nie jest to politycznie zakazywać czegoś podobnego z obawy. Mamy przecież dowody, że to, co jest pozwoleniem, w końcu samo ustaje. Przed kilkoma laty nikt nie zabraniał różnym narodowościom w Wiedniu chodzić w strojach narodowych, a przez to nie zabranianie przyszło do tego, że teraz Schussek i Umlauf chodzą w cylindrach (wielki śmiech). Jak to nas kordy działa na bastyonach, a dziś już nie ma samych bastyonów. A czyż była w skutek tego rewolucja? Ci co spoczywają w grobowcu poległych 13go marca, nie wszyscy wprawdzie polegali śmiercią politycznych męczenników; nie jeden był może między nimi, co nie miał żadnego politycznego zdania, padł ofiarą przypadku, ale wszyscy oni byli ofiarą idei, i to idei ulubionej naszego Cesarza. Cośmy myśleli d. 13go marca, to zasiał on 26tego lutego 1861. Nie jeden nie byłby dzisiaj ministrem, gdyby go nie powołał był duch czasu. [Od 13go marca wzrosło znaczenie

Część literacko-artystyczna.

WYSTAWA OBRAZÓW.
W KRAKOWIE.

(Ciąg dalszy).

O portretach niewiele da się powiedzieć; liczbą ich bowiem nader jest szczupła. P. Grabowski (z Krakowa) dał portret męczyzny z brodą, świetniejący zaletami wyrazu, a mianowicie kolorytą. Śmiało można powiedzieć, że ma prawo liczyć się do najlepszych kolorystów. Co za przejrystość tonów, jaka naturalność karnacji, że prawie nieczujesz w niej pracy pędzla. Dłakoloryt, niedający się nabyć żadną techniką, jest darem wrodzonym, i pielegnować go trzeba i ochraniać od wszelkiej manier, aby go nie stracił. Równie dzielnie wy modelowaną jest głowa męczyzny w kółku z piórkiem; przeciwnie w głowie starca z siwą brodą znać nieco przesady. Grube narzucenie farb mogłoby dać powód do pomówienia malarza, że wciągnął roboty przyszłą mu chęć głowę tę wymodelować w relief. Obok przymiotu kolorysty tak drogocennego, pragnęlibyśmy więcej ścisłości w rysunku takich akcesoriów jak tułów, ramiona i ręce, jeżeli je godzi się znać akcesoryami.

P. Leopolskiego mamy jedno tylko studium głowy starca, ale z tak niezwykłym talentem wymodelowane, że nie jeden dobry mistrz nie wahałby się przyznać do takiego studium. Głowa ta może należeć do pospolitego modelu, pod pędzlem artysty oblała się w szatę porywającej poezji; wiadać, że w nią wlał myśli swoją i uczucie, i tym sposobem stał się prawdziwie oryginalnym. Zdarza się nieraz widzieć na naszej wystawie rozmaite studia głów nieinteresujących nikogo, bo napiętnowanych pospolitością. Takie pudy zazwyczaj nie zadawalniają, gdyż nie nie mówią, lecz starzec p. Leopolskiego mogłby w kolekcji amatera pomieścić się nawet obok podobnych charakterystycznych głów Rembrandta.

Akwarela p. Tępy wyobraża wizerunek pięknego młodzieńca w czepkiej czapce. Jak zawsze

tak i w tym utworze celuje na kolorystem i staranem wykończeniem. Z resztą nie znamy kłoby posiadał tak jak on sztukę malowania wodnemi farbami; jest to jego specjalność, w jakiej nie ma dotąd współzawodnika między naszymi malarzami.

Dwa portrety olówkowe, pełne gracy, przedstawiają dwie piękności. Praca ta bezimiennej amatorki wdzięcznie pociąga oko i zostawia miłe wrażenie. Oprócz powyższych portretów, są także dwie akwarele, także dzieło kobiecej ręki: jedna wyobraża grupę cyganów; oryginalny wyraz ich ogroźnych twarzy, oddany wiernie, za to inne części są nader pobieżnie wyrażone; a go ralka nad strumieniem, tej samej ręki, mniej się u dała niż cyganie. — Jedną jeszcze akwarilla wyobrażającą zabytki średniowiecznych monstrancji, kielichów, relikwiarzów, znajdujących się w skarbcu katedry krak., zasługującą na zaszczytną wzmiankę, jako staranna praca p. Ludwika Łepkowskiego, którego roboty w tym rodzaju ozdabiały dzieła: Wzory sztuki średniowiecznej, wydawane p. Aleks. hr. Przezdzieckiego.

Zapomnieliśmy wspomnieć jeszcze o pastelu: Wdowa, p. Maleszewskiego, zdaje się być zidealizowanym portretem, co nie żdło, byle pod tą nazwą niechciał kto pomówić malarza o brak modelowania z natury. Lubo niejaki wdziek i melancholia mogą się podobać w tej głowie, jednakże dawniejsze pastele pomienionego artysty odznaczają się wybitniejsząmi zaletami.

Tylko dla wywiązania się ze skrupulatnej relacji chcielibyśmy słowko wtrącić o obrazie p. Jabłońskiego z Warszawy. Sam tytuł onegoż wydrukowany w katalogu wystawy mógłby poruszyć nawet najmniej ciekawych. Brzmi on w ten sposób: „Wykonanie wyroku skazującego na śmierć pańkę służącą Józefę R. za zabicie swej pani, niejkiej W. w Warszawie 1821 r. *Kat w o-dzieniu czerwonym*.” Przypuszczaliśmy, że ujrzymy plac trawienia, rusztowanie, tłumy wojska i ludu — ale bynajmniej; znaleźliśmy tylko kilka wschodów prowadzących zapewne z więzienia, po których schodzi jakaś blada kobieta, obok niej muich spowiednik, niżej jakiś oprawca, a na boku za wschodami coś czerwonego — zapewne kat... Kogo ta historia może obchodzić? Nie wiemy. Przecież to ani Joanna Grey, ani Marya Stuart — tylko pro-

sta zabójczyni, która zasłużyła na karę śmierci, jeżeli zamordowała swą panią. Bardzo ciekawny jest ten obraz. Czy może chciał zrobić studium psychologiczne? czy go uderzyła dramatyczność tej chwili? Któż odgadnie — dość, że z obrazu niechcysz nie wyczytać, tylko to, co afisz podaje.

Rozpaliśmy się nieco dłużej nad tem malowidłem — chociaż bez grzechu można je było pominąć — jedynie z tej przyczyny, żeby zwrócić uwagę malarzy naszych, jak w wyborze przedmiotu należy być roztropnym. Chwytając lada przedmiot, jak bywa dany, in *crudo*, bez napelnienia go jakąś głębszą myślą, co by go zidealizowało, uszlachetniało moralnie — można popaść w najplacniejszą trywialność. Indywiduálność artysty, ta jedynie stwarza — a co mu daje świat zewnętrzny, to zawsze surowy materiał.

W tych dniach dwa obrazy treści religijnej wzmocniły liczbą swą słabo reprezentowane malarstwo religijne w ciągu wystawy.

Chrystus na krzyżu przez p. Jabłońskiego (z Krakowa) wielki, oltarzowy, odznacza się pewną do oryginalności pretensją, upatrywaną chyba w tem, że malarz cteczył go cieniami noey, i że pod umocnionem ciałem Zbawiciela zawieszil białe przeście radio; czyżby w tej myśli, żeby sinosć trupa odbijała wyraźniej? Zresztą nie widzimy nie, czemyby twór ten odznaczał się przed zwyklemi wizerunkami Ukrzyżowanego Zbawiciela malowanymi w nowszych czasach, kiedy naturalizm zaczął brać górę w obrazach religijnych. Nie powiemy nawet, żeby mógł je przewyższać ścisłością anatomicznych studiów. Wprawdzie ciało obwisło na wycięzonych rękach; lecz gołonie wcale okragłe i pełne, na tyle mąk zadanych, nie skurczyły się pod ciężarem; głowa, najlepiej ze wszystkich malowana, bo ma wyraz dziwnego spokoju i słodyczy, trzyma się prosto — a zatem co do tych materialnych wymagań byłoby niejedno do zarczenia. Jeżeli mógł malarz zdobyć gdzie pewną oryginalność, a raczej zespółić się z czystem natchnieniem malarstwa religijnego, to wypadło mu sięgnąć w głąb tradycji — ona byłaby mu podsunęła myśl wpraw kierunkowi tak zwanych naturalistów przeciwną — i ciało Chrystusa, ta ziemskość powłoka

każda treść do historycznego obrazu, wzięta z jakiegoś moźolnie w kronikach wyszukanego nstępu, jest i dla malarza i dla publiczności — ambarasującą. Pierwszy potrzebnby wysłał się na szczegóły zewnętrzne, na archaizmy różnego rodzaju żeby wzbudził wiarę w to, co przedstawił — druga, to jest publiczność, nie rozumiejąc o co idzie, odczytuje wpięty temat objaśniający obraz, idzie nawet do kronik i dopiero podług tego sądzi, czy malowanie zgadza się punkt w punki z tekstem? Co tu zabodna, często dla malej rzeczy! Nie każdy przedmiot wzięty z historyi, jest już przez to sam historycznym dla malarza, i dla publiczności. Prawdziwie historycznym ten tylko bywa, co żyje w uczuciu i pojęciu, mniej więcej wykształconego ogółu. Takim właśnie jest Gliński spopularyzowany u nas dumą Niemcewicza, trącej ją Węyką, i wszystkimi kompendjami historyi polskiej.

Czuło to już można na pierwszy rzut oka w obrazie p. Skirmuntę, że o przedmiocie znanym, chciał przemówić najdosłowniejszą formą. Niski i ciężki sklep wieny — barłóg słomy — dżban na wodę — a na barłogu obnażony starzec, z narzuconą na plecy opończą, leży, wijąc się w bólach szarpających mu sumienie głębi. Twarz jego nie widać, bo ją utopił w złotyoch; czy z bólu po wydartych oczach, czy że mu piętno hańby nie pozwala odłonić jej przed carką pochyloną nad nim, w tak wymownej rozpacz, jak najpokońniejsza modlitwa, że i niebo mogłoby się uznać i winę grzesznikowi odpuścić, zwracając cały piorun gniewu na przesładowcę tej ofiary.

Cała siła, i wyższe piękności tego obrazu, mieszczą się w ciele Glińskiego, a raczej wszystko się zbiega w tem obliczu, gdzie artysta pędem wypisał tortury dziesiętnego serca czującego upadek ojcowski, nienawidzą na srogiem przesładowcy, a razem jakąś energię wiary w ciche, głębokie postanowienie, zdające się mówić: Ojcie! pomóż mi wszystkim enotami obywatelki...

Tak samo i techniczna część, szczególniejszy rysunek, układ całej figury dramatycznością wymowny, o wiele lepsze są w ciele niż w oju. Wiadać, że artysta z natchnieniem ją malował — ideal stał mu przed oczyma, pociągając go do siebie, pochłaniał uczucie i umiejętność malarza. Postać starca, Glińskiego — lubo w dramacie tym jest na

Austrii, dla tego powinniśmy wysoko cenić d. 13ty marca jako dzień radości.

Klemm robi uwagę, że ponieważ teraz pozwolono na wystawienie pomnika, więc go wystawiać należy chociażby bez napisu. Może stać u steru mężowie, którzy nie będą się sprzeciwiać dacie 13go marca; ale być może, że przyjdą inni, którzyby nawet nie pozwolili na postawienie prostego kamienia.

Nikola ubolewa, że podczas kiedy na grobach zbrodniarzy nie brak pomników, na grobie pierwszych ofiar naszej wolności ciężki przekleństwo nieprzebragania; oświadcza się więc za wnioskiem sekcy. Stendel mówi, że wszelki grobowiec jest demonstracją przeciw zapomnieniu. Właścicie nie należało prosić o pozwolenie wystawienia pomnika, obawia się bowiem, że to w końcu doprowadzi do „cenzury grobowej“.

Mühlfeld przemawia za grobowcem bez napisu. Najdłuższe pomniki nie miały napisów a przeciwieście przemawiały tak wymownie. Grób wielkiego człowieka na dalekiej wyspie oznaczać tylko dwie płaczące wierzby; a przecież świat zna go, a wyobraźnia stworzyła tego grobu obraz, w którym wierzby płaczące tak się grupują, że tworzą wizerunek wielkiego zmarłego. Nie może mowa pojąć, jak można pozwolić na pomnik a zabronić na nim napisu; jeżeli chodzi o zatarcie pamięci, to należałoby zabronić postawienia kamienia, jako najistotniejszej części. Co do „pożalowania go jednej katastrofy“ powiada Mühlfeld: Pożalowania godną może zawsze być katastrofa 13go marca w oczach rządu, a pod pewnym względem i dla narodu. Każdy obraz „Ecce homo“ przypomina pożałowania godną katastrofę, a jednak jest ona najświętszą dla świata chrześcijańskiego.

Poczem nastąpił wyz. wspomniany wniosek. Wniosek podany do Rady gminnej, o którym wczoraj wspomnieliśmy nasz korespondent wiedeński, podług dzisiejszej *Morgenpost* brzmi jak następuje:

Zasnozone pokłikacze do rady gminnej wnioski, aby zajęła się wyjednaniem u J. C. Mości w drodze łaski rehabilitacji dla wszystkich „politycznie ekompromitowanych“, rada po kilkakroć odrzuciła. Świeżo zaś przypomniały w sposób nie rzadki znane wypadki, że owe przepisy różnych ustaw wyborczych gminnych i sejmowych, na mocy których zapadły wyroki sądowe kary za cięższe lub lżejsze przekroczenia, a nawet uwolnienie ab *instantia* pozabawiają dotkniętych czynem i biernego prawa wyboru, nie dadzą się po godzić ani z zasadami państwa na prawie oparte, ani z interesami powszechności, gdyż tym sposobem wykluczona jest na zawsze od udziału czynnego w sprawach publicznych wielka liczba dzielnych i lojalnych, a nawet może znakomitych obywateli. Jest to więc i dla gminy sprawą najwięcej kłopotliwą, aby położyć koniec takiej z konstytucyjnym politycznym życiem niezgodnej anomalii, i dla tego podpisani wnoszą co następuje:

„Rada gminna raczy zaraz po zebraniu się Rady państwa na najbliższą kadencję, przedłożyć uzasadnione podanie o uchwalenie ustawy ściśle przepisującej, jakie przekroczenia ustaw i na jak długo pociągają za sobą utratę praw politycznych.“

Wniosek ten podali radni Umlauf, Menter i ich polityczni przyjaciele.

— W Kołoszu wybrani zostali do sejmiku krajowego hr. Eszterhazy, Calman i Banyai Vitalis, o ba 246 głosami na 279 wyborców.

— Sejm dolno-austriacki ma wkrótce przystąpić do wyboru dwóch posłów do rady państwa w miejsce pp. Drohera i Stölzla. W tym celu odbyła się w dniu 9 b. m. narada przygotowawcza w pomieszczeniu hr. Pratobevery, w której wzięło udział około 20 członków sejmiku dolno-austriackiego. Panowie ci należą do partii „roztropnego postępu“ i do partii „tak zwanych“ liberałów, długo nie mogli zgodzić się na kandydatów odpowiednich owym widokom, mimo, iż wymieniono cały szereg nazwisk, których tu nie powtarzamy, bo czytelnicy żadnego z nich nie znają. W końcu nastąpiła jedność: pp. Chorinsky i Schneider połączyli w swych osobach wszystkie przymioty wymagane przez sprzeczną zdania. Pierwszy jest, jak wiadomo, namiestnikiem dolnej Austrii, drugi nieznany dotychczas sędzią powiatowy, w przeddzień owej ponulnej narady znalazł biografię swego w osobie hr. Tinti, który, zdając sprawę z wniosku wydziału w sprawie podzielenia gruntów wspomniany także o zdaniu w tym przedmiocie teoretycznego kandydata, mówiąc, iż tenże zna do kładnie kwestyę w mowie będącą bo „od lat

wielu między ludnością wiejską rozwija swą działalność dobroczynną, wśród której tem tylko chyba zawinił, iż nie zbyt był powolnym tak zwanym wymaganiem ducha czasu.“ Przy wyborach, które odbyły się najazutrz, prawica przedstawiła nadto Dr. Arnetha jako kandydata. Kandydaci lewicy byli: Brestl, Springer i Thomas. Po dwukrotnym głosowaniu wybranymi zostali bezwzględna większością Brestl (35 głosów) i Schneider (45 głosów). Wybór ostatniego wcale niespodziewany był skutkiem kompromisu między stronnictwami Izby. Natomiast namiestnik Horyński otrzymał przy powtórnym głosowaniu tylko 22 głosy.

— Sejm krajowy w Czerniowcach przyjął u sławę o święceniu niedzieli i świąt. Radca państwa hr. Petrinio złożył na tymże posiedzeniu go dność posła krajowego.

— Do sejmiku siedmiogrodzkiego wybrano na posłów Stefana Tormę, Józefa Tierencię, Marcina Szabo i Jana Horwatha. Postawie ci nie zasiadali dotychczas w reprezentacji krajowej.

— Korespondent z Wiednia do praskiej *Politik* zapowiada zmiany w urzędowej prasie. No we żywotniejsze siły mają zastąpić znanych już przedstawicieli publicystyki urzędowej, których pióro żyć tylko umiało opozycję, a nie pokonywać. W przeprowadzeniu tego projektu zaniechaniem zostanie przedewszystkiem wydawnictwo dziennika *Sürggny*, a nastąpi zmian w jeden dziennik *Botschaftera i Oestr. Ztg.* redaktorowie celniejsi obu tych pism, pod naczelną redakcją publicysty „pierwszego rzędu“, stanowią będą skład nowego dziennika. Ażali przesiedlenie do Wiednia Dr. Orges niegdyś znanego redaktora gazety angielskiej, nieprzyjaciela Napoleonów a żarliwego stronnika Austrii, pozostaje w jakimkolwiek związku z zamierzonymi zmianami, nie jest wiadomem korespondentowi.

Rosya.

Siewiernaja Poczta zamieszcza następujący reskrypt cesarski do W. ks. Michała brata cesarskiego:

Reskrypt cesarski do J. C. Wys. W. księcia Michała Mikołajewicza, głównodowodzącego armią kankazką.

Wasza Cesarska Wysokość! Mianowawszy was namiestnikiem moim na Kankazie i dowodzącym armią kankazką, włożyłem na was nader trudny obowiązek dokonania wielkiego dzieła uspokojenia tego kraju i doprowadzenia do pożądanego rozwoju wszelkich gałęzi administracji miejscowej i pomyślności publicznej. Zaledwie rok upłynął od daty nominacji waszej, a już z zadowoleniem serca widzę osiągnięte przez was znakomite skutki. Po przybyciu waszym do tego kraju, rozmaite części zarządu cywilnego powziły nowe życie, liczne ważne sprawy otrzymały ruch; lecz z szczególną przyjemnością uważałem świetne powodzenie kroków wojennych przedsięwziętych celem ustalenia panowania rosyjskiego w częściach Kankazu, zamieszkałych przez niepodległych górali. Po sławnym zdobyciu całej wschodniej części Kankazu przez poprzednika waszego, feldmarszałka księcia Barjatyńskiego, pozostało nam ukończyć rozpoczęte przez niego zawojowanie części zachodniej. Niezmordowane usiłowania walecznego wojska kankazkiego, pod dowództwem generała-adju tauta hrabiego Jewdokimowa, niewzniecone zostały pomyślnym skutkiem, i przy pomocy Boskiej zagłady całego kankazkiego brzegu morza Czarnego dokonaniem zostało przedsię, ażeby siły można było spodziewać. Resztki nieległych plemion stanowiączyły się dalszego oporu; obfity kraj za kankazki i wybrzeże morskie szybko załudniają się kozakami, i tym sposobem odwieczna krwawa walka zbliża się do pożądanego końca. Wynurając W. C. Wys. serdeczną moją wdzięczność za gorliwe i pożyteczne usługi oddane ojczyźnie, nadaję wam tytuł Głównodowodzącego armią kankazką, upoważniając przytem do oświadczenia w imieniu moim podziękowania walecznym wojskom, pod dowództwem waszym będącym, za ich ciagle niezmordowane trudy, za męstwo i waleczność w boju i niezachwiane poświęcenie dla tronu, ojczyzny i obowiązku służby.

Na oryginalne własną J. C. Mości ręką napisano: Szczerze Was kochający brat i przyjaciel Aleksander.

S. Petersburg 19 kwietnia 1864 r.

Anglia.

Na posiedzeniu Izby niższej w dniu 6 b. m. zapytał p. Newdegate w nieobecności pierwszego ministra, ministra spraw wewnętrznych p. Grey w kwestyi, dla zrozumienia której zdaje mu się potrzebnem niejaki wyjaśnienie. Konferencya wielkich mocarstw zasiada w Londynie, aby ułożyć kwestyę duńską. Austria, Prusy, Dania i Anglia mają na niej swych reprezentantów. Konferencya ma obradować bez względu na wypadki sprowadzone stanem wojny. Lecz Anglia nie przestala być sprzymierzeńcem Danii i jakiegokolwiek mogą być nieuczucia reprezentantów innych mocarstw... (głosy: do porządku dziennego!)

P. G. Grey. Przypomina mówcy, że, jeżeli pozwala mu przedstawić fakta potrzebne do wyjaśnienia kwestyi, to nie upoważnia go do otwierania dyskusyi z powodu tych faktów.

P. Newdegate. Wyraża uszanowanie dla wielkich mocarstw. Jego pytanie nie ma na celu upokorzenia im. Lecz mniemam, iż przystoi godności Anglii... (głosy do porządku!)

P. G. Grey. Wszelkie wyrażenie opinii ze strony szanownego członka jest przeciwnem porządkowi.

P. Newdegate. Przepraszam. Chciałem tylko powiedzieć, że ponieważ Anglia jest sprzymierzeńcem Danii, nie sądzę... (głosy: do porządku!) Sformułuję pytanie, jakie zapowiedziałem. Samo ono się w wielkiej części wyjaśnia (śmiech). Chcę tylko powiedzieć, że kontrubieży nałożone na lud duński... (do porządku! do porządku!) Nie pojmuję, jak Izba może być obojętna na ten fakt... (głosy: krzyki: do porządku! do rzeczy!)

P. G. Grey. Proszę szanownego członka, aby jasno postawił swoje pytanie.

P. Newdegate. Przepraszam p. prezesa, chcę sformułować pytanie moje w wyrazach, które wyjaśnią powody, jakie mnie skłaniają uczynić je (śmiech). Zapytny przeto szanownego ministra zastępnego miejsce lorda Palmerstona, czy rząd ma zamiar przyjąć system środków skuteczniejszych niż te, jakie dotąd były wzięte, aby oswobodzić lud i króla duńskiego od acisk, jakie na nich ciąży.

P. G. Grey. Szanowny członek rzekł to, co wiemy wszyscy, że konferencya zasiada w Londynie. Na to odpowiem, że mamy ugruntowaną nadzieję, że pierwszym skutkiem obrad będzie zawieszenie broni. W tych okolicznościach, to tylko powiedzieć mogę szanownemu członkowi w imieniu rządu, że nie prestantami wspólnie z innymi mocarstwami używać środków, które nam się wydawać będą najwłaściwszymi do osiągnięcia celu, którym jest położenie kresu wojnie i załatwienie w sposób jak najbardziej zadowalający sporu między Danją i Niemcami (słuchajcie!)

P. Griffith zapytuje, czy fregata „Aurora“ dowodzona przez p. Leopolda Maclintock wysłana została na morze Północne za eskadrą austriacką. Jeżeli tak jest, dla czego nie wysłano równocześnie znaczniejszej siły morskiej dla zapobieżenia wszelkim ewentualnościom.

P. Paget. To tylko powiedzieć mogę szanownemu członkowi, że „Aurora“ skierowała się ku morzu Północnemu stosownie do zwyczajów stale zachowywanego w kraju naszym, która wymaga, abyśmy, ilekroć obca eskadra krąży około brzegów, gdzie handel nasz wielkie ma interesy, mieli okręt w pobliżu dla czuwania nad temi interesami. W takim razie „Aurora“ całkiem wystarcza służbie, do której jest przeznaczona.

P. Packington. Pytanie szan. mego przyjaciela przypuszcza, że okręty austriackie opuściły wyspiarkę. Czy rząd może nam powiedzieć, jaki eskadra austriacka wzięła kierunek?

Lord Paget. Eskadra austriacka opuściła wyspiarkę, lecz nie umiem powiedzieć, dokąd się uda.

P. G. Grey. Proszę o pozwolenie powtórzenia odpowiedzi, jaką dałem wczoraj, to jest, że rząd otrzymał od Austrii, jak najbardziej stanowcze zapewnienie, że eskadra jej nadaje się na morze Północne, aby przeszkodzić blokadzie Elby i Wozery i bronić handlu niemieckiego na morzu. Ten jest jedyny cel jej wyprawy (słuchajcie).

P. Griffith żąda od p. Greya wyjaśnienia, co do znaczenia odpowiedzi, jaką dał wczoraj pod względem odpłynięcia „Aurory“.

P. G. Grey. Pytanie miało na celu dowiedzenia się, czy „Aurora“ miała rozkaz udania się na morze Bałtyckie.

P. Griffith. Czy szan. minister chce przez to powiedzieć, że odpowiedział według litery, a nie według ducha (śmiech). Czyż nie rozumiał on, iż pytano go, czy „Aurora“ wybiera się na Bałtyk i na morze Północne?

P. G. Grey. Nie. — Pojmowałem kwestyę tak, jak ją sformułował mój szan. przyjaciel, to jest, czy fregata opuściła wyspiarkę (Dunes) z rozkazem udania się na Bałtyk.

P. Elphinstone. Chciałbym wiedzieć, gdzie się rzeczywiście udała „Aurora“. Dowiaduję się, że jest w Helgoland. Czy ma tam pozostać? czy ma krążyć około brzegów? Czy wpłynąć na Elbę, słowem, jaka jest jej misya?

Lord Paget. Ostatnie wiadomości przynosi nam dzisiejszy telegram z Helgoland. Tam jest bez wątpienia fregata w celu czuwania nad krokami eskadry austriackiej.

Reszta posiedzenia jest bez wagi.

Rumunia.

Oester. Ztg wietrzy już dla Austrii niebezpieczeństwo z Księstw Naddunajskich; a lubo podaje list z Multan „z ręki świadomej“ uchyla się od odpowiedzialności, wszelako wydaje nam się, jakby list ten z bliższych miejsc niż z Multan pochodził. *Oestr. Ztg* nie ma w ogóle korespondentów, a wtedy chyba zdarzy się jej jaki list zamieścić, kiedy chce rzucić podejrzenie. Listy jej są zawsze tendencyjne i tylko z tego powodu zasługują niekiedy na wzmiankę. W liście tym bez miejsca i daty, czytamy, że od niejakiego czasu niepokojące wieści o stanie Księstw Naddunajskich bywają rozpowszechniane, a ponieważ często są z sobą sprzeczne, przeto trudno się w nich dopatrzyć istotnej prawdy. List niniejszy ma być wyjątkiem od tego pravidła, a w nim leży dowód, iż rząd cesarski słusznie bacznie zwraca uwagę na stosunki w Księstwach. Wiadomo, że propaganda rewolucyjna dała sobie schadzki w Księstwach. Pod opieką księcia Kuzy przewodniczy jej zbierając się i radzą nad przyszłą wyprawą. Emigracya około tysiąca Indzi licząca, już w zeszłym miesiącu zebrała się w mieście Roman i okolicy jego na Multanach, a teraz ćwiczy się wojskowo w Trifstie, gdzie się rozłożyła obozem. Trifstie są to dobra majora moldawskiego Giki. Korpus ten ma się składać z 3,000 ludzi, zgromadzi się pod Romanem i oparłszy się o Bakań i Piatra, wyruszy na Siedmiogród (3,000 ludzi przeciw Austrii!). Z Bukaresztu dostarczono bardzo dobrych sześć tysięcy map dystryktów pogranicznych na północ i zachód Wołoszczyzny. Książę Kuzy przyrzekł dostarczyć dział, a jak wiadomo, ma ich teraz pod dostatkiem dzięki Piemontowi. Dzień 28 maja naznaczony jest, aby uderzyć na Austrię. Nowym dowodem porozumienia się księcia Kuzy z emigracyą jest, że prefekci, telegrafici i inni urzędnicy otrzymali podstępnie polecenie, aby o ile tylko mogli, popierali cele emigracyi i byli na usługi jej naczelników. W ten tylko sposób można zrozumieć, że wprost z magazynów rządowych sprzęt wyprawiono z Jas do Botuszanów około 500 sztuk broni i amunicyi dla powstańców, tu dział, że w ostatnich czasach 12 wozów z bronią odeszło z Jas do Romanu do obozu powstańców.

Na tem kończy swoje groźne przestrogi *Oestr. Ztg*. Widożenie prowadzi ona dalej rzecz podjętą przez Gen. *Correspondent*, która niedawno temu wysłała była do Rumunii Türra, Mazinego, Garibaliego, (właśnie, kiedy ten ostatni odpłynął do Anglii) i nie wiemy już kogo.

O postępowaniu amortyzacyjnym.

Wiedeński tygodnik ekonomiczno-handlowy *der Volkswohl* umieszcza w jednym z ostatnich swych numerów rzecz o postępowaniu amortyzacyjnym według prawodawstwa austriackiego. Uznając ważność tego przedmiotu dla kraju naszego, tudzież przystępny sposób przedstawienia rzeczy w wspomnianym artykule, pospieszamy z udzieleniem takowego naszym czytelnikom.

O postępowaniu amortyzacyjnym.

Wiedeński tygodnik ekonomiczno-handlowy *der Volkswohl* umieszcza w jednym z ostatnich swych numerów rzecz o postępowaniu amortyzacyjnym według prawodawstwa austriackiego. Uznając ważność tego przedmiotu dla kraju naszego, tudzież przystępny sposób przedstawienia rzeczy w wspomnianym artykule, pospieszamy z udzieleniem takowego naszym czytelnikom.

O postępowaniu amortyzacyjnym wedle ustaw austriackich.

§ 1. Amortyzacya (umorzenie) jestto unieważnienie jakiegokolwiek dokumentu względnie ważności tegoż przeciw zobowiązaniu wystawcy, orzeczone przez sędziego po przeprowadzeniu właściwego postępowania. Amortyzacya jest środkiem zastąpienia utraty dokumentu, o ile takowe zastąpienie możliwem jest bez naruszenia prawa osoby trzeciej.

Przy amortyzacyi należy pilnie baczyć na postępowanie sądowe, szczególnie zaś na termin wle dnożny postępowania wyznaczony przez sędziego. Przy postępowaniu samem interes stron jest sprzecznym. Strona, która utraciła dokument, pragnie, aby postępowanie było o ile możności krótkiem i bez formalności; gdy tymczasem uczoizwy nabywa utraconego dokumentu miałby słuszne prawa narzekania, gdyby procedura sądowa postępowania torem utrudniającym mu obronę swego prawa.

§ 2.

Najgłówniejsza różnica w postępowaniu zależy od tego, ażeby

a) dokument mający być amortyzowanym jest obligacyą państwa, lub też innym papierem publicznym prawie takowej porównany; (Nadmieniamy tu, że według § 2 patentu z d. 3 listopada 1841 listy zastawne galicyjskie porównane są z publicznymi papierami kredytowymi P. R. Cz.) lub też, ażeby

b) dokument mający być amortyzowanym przyni mtoż tego nie posiada; przy czem jest rzeczą obojętną, ażeby list dokumentem prywatnym, np. obligiem prywatnym, lub też dokumentem publicznym, np. akcyą kolei żelaznej.

Różnica takowa rozstrzyga kwestyę właściwości sądu w sprawach o amortyzacyę (o czem pod § 5), jak niemniej pytanie dotyczące brzmienia edyktu amortyzacyjnego.

§ 3.

Storo właściwe podanie o amortyzacyę dokumentu wniesionem zostanie, następuje przedewszystkiem:

a) wprowadzenie amortyzacyi t. j. edykt amortyzacyjny. Po upływie wyznaczonego terminu bez wniesienia reklamacyi następuje dopiero:

b) orzeczenie amortyzacyi, rzeczywiste umorzenie dokumentu.

Należy bacznie odróżniać te dwa okresy postępowania, które łączą przebieg terminu reklamacyjnego.

§ 4.

Edykt amortyzacyjny, t. j. zawezwanie osób, które do utraty dokumentu roszczą sobie jakąkolwiek pretensyę, wydawanym bywa w formie następującej:

A. Przy papierach krajowych państwa a) brzmiących na okaziciela z wyznaczonym terminem zapłaty, otrzymuje amortyzacya swój skutek po upływie 1 roku, 6 tygodni, 3 dni, od wyznaczonego dnia zapłaty obligacyi (losu), a w razie, gdyby dzień takowy już był minął, od dnia wydania edyktu.

Jednak ani edykt takowy, ani zapowiedzenie sądowe nie wstrzymuje zapłaty na terminie. Okazicieli uważamy jest za rzeczywistego właściciela.

b) brzmiących na okaziciela, jednak bez oznaczonego terminu zapłaty (tu należy większość papierów państwa) następuje amortyzacya dopiero po 3 latach od dnia, w którym platnym jest ostatni kupon odsetkowy do dotyczącej obligacyi wydany. Przed upływem owych trzech lat z każdym okazicielem (obligacyi, a względnie talonu) postępowaniem będzie jak z rzeczywistym właścicielem.

c) dla kuponów następuje amortyzacya po upływie 1 roku, 6 tygodni, 3 dni od dnia wypłacalności kuponu, lub w razie, jeżeli dzień wypłacalności już minął, od dnia wydania edyktu.

d) przy papierach państwa brzmiących na wymienione nazwiska następuje amortyzacya po upływie 1 roku, 6 tygodni, 3 dni od dnia wydania edyktu.

Mniej ważne rozporządzenia dotyczące amortyzacyi papierów państwa możemy tu śmiało opuścić.

B. Przy innych dokumentach:

a) będących porównanymi według ustawy z papierami państwa, jak A. a) d)

b) przy dokumentach prywatnych, lub też publicznych, lecz nieporównanych według ustawy z papierami państwa (np. akcyą kolei galicyjskiej)

swojem miejscu i we właściwej roli — grzeszy niektórymi wadami rysunku, co tem dziwniej, że nagota ciała zdawałaby się wcale być sprzyjającą akademickiemu studium, na jakie w pewnym względzie Gliński wygląda. Pomijając tę słabszą stronę — w obrazie jest harmonia i jedność — a niemniej pewnie ciepło zapala, które nie pozwala widocznie odchodzić żeby nie unięśli dłuższego wrażenia.

(Dokończenie nastąpi.)

RZUT DO WIADOMOŚCI o mającym wyjść dziele w Warszawie „Historja Handlu.“

Gazeta Warszawska donosząca o tem dziele wspomina, iż jeszcze nasza literatura nie posiada takiego. Prawda: to jest nie mamy jeszcze *Powszechnej historyi handlu* czyli całego świata, razem wziętej, w jednym zbiorze, podług jednego rozmiaru, pod jednym punktem widzenia opracowej. Wszakże nie mamy tem nie przynależ, że naszej literaturze nie jest obcy ten przedmiot w swoich różnych częściach. Przejrzyjmy wszystkie pisma peryodyczne, jakie się u nas pojawiały, a znajdziemy tam różne artykuły do tej gałęzi się odnoszące; krótką zaś historyę całą handlu polskiego mamy.

Rzecz ta nie jest naszym zajęciem, dla tego tu wskazówek z tych pism peryodycznych nie umieszczamy — czynim tylko wzmiankę o tem z pamięci, o ileśmy przeglądali te liczne nasze pisma czasowe. Chcącemu nawet wskazówek byłoby bardzo trudno dojść do ich zbioru zupełnego. Któż bowiem książnicza nasza poszczycić się może, że posiada wszystkie nasze pisma peryodyczne — czyż nawet mamy nawet choć jeden *Spis* przynajmniej, zupełny, tychże?

Alie nie o to nam idzie, nie dla tego przedsięwzięliśmy tych słów parę.

Donoszący oznajmia, iż dzieło o *Handlu* skła-

dać się ma z 2ch części: z historyi powszechnej handlu i historyi handlu w Polsce. Pierwsza skończona, więc nie ma co o niej mówić — ale druga w robocie.

Tenże więc o 2ej części pisze, że autor posiada notaty, i że dalej poszukuje ich i zbiera je pracowicie. To jest powodem naszego odczucia się.

Nie przesadzamy bynajmniej, czy autorowi może być która nieznana praca, nieznane źródło. Owszem, chcemy wierzyć chętnie, że mu bardzo wiele znane i że ma wiele nagromadzone, zwłaszcza gdy ma pod tym względem pomoc ludzi uczonych.

Mimo tego nie wzięliśmy nam autor za złe, jeżeli się omylił, przypuszczając, że może dotąd jedna praca — która już dawno wyszła z druku do jego przedmiotu się odnosząca, a która pod właściwym swym tytułem nie była ogłoszona — nie będzie mu znana. Jeżeli w tem nie chybimy, nie będzie odo zlego, że przyrzucim dla autora wskazówkę o je dno więcej dziełko, a przy tej sposobności wspomnimy o pracy, o której, zdaje się, w ogóle nie wiadomo, i temsamem oddamy hołd pamięci zmarłego profesora krakowskiego nie głoszącego w literaturze, ale w zawodzie swoim wychowawczym zasłużonego.

Od dawien dawna wychodziły przy końcu każdego roku szkolnego obu Liceów krakowskich, a później Lyceum s. Anny i szkoły Technicznej, *Programmata popisu uczniów* — i w drugiej ich części umieszczane były rozprawy profesorów. Obejmują one często bardzo ważne rozprawy historyczne, przyrodnicze, językowe itp. (rzadkie).

Otóż jeden z takich *Programmatów* z r. 1839 (rok 5ty *Programatu* i istnienia szkoły Technicznej) zawiera rozprawę pod tytułem: „*Krótki rys historyi handlu w Polsce z sąsiedzkimi i odległymi narodami*“ z gotłem z Surowieckiego wyjętym „Natura dla tych nie skąpi swych darów, którzy dla niej nie szczędzą pracy, sztuki i ofiar.“ Obejmuje ten *Rys* w wielkim formacie, bo sporej czwartki, str. 50. Autorem tej pracy jest śp. *Rajmund Wojciechowski* NN. WW. i Filiofi Dr. były profesor Lyceum s. Barbary w Krakowie, a od roku 1834/35 przy szkole Technicznej krakowskiej pro-

fesor historyi i jeografii, zmarły podobno w r. 1849.

Jestto praca sumienna, nie w dorywku zrobiona. Autor do niej rozpatrywał się w różnych źródłach i one przywołał, jak: *Strzykowski*, *Encyklopedia J. Narusiewicza*, *Voluntaria Legum*, *Bandkiego*, *Czackiego*, *Świeckiego*, *Skrzetuskiego*, *Izys Polską*, *Wiadomość o handlu miasta Krakowa* (X. 2 str. 14 je), *Jekela Franciszka* [Polens Handelsgechichte], którego i autor mającego wyjść dzieła o *Handlu całego świata* w pomoc przybrał, *Surowieckiego* Pamiętnik historyczno-polityczny r. 1784, *Albertskiego*, *Surowieckiego*, *Bielskiego*, *Niemcewicza*, *Kwiatkowskiego*, *Dziennik handlowy* (zawierający w sobie wszystkie okoliczności czyli ognia całego łańcucha handlu polskiego, zaczęły w Warszawie r. 1786), *Dziennik praw Królestwa Polskiego*, *Dziennik praw Księstwa Warszawskiego*, *Gazetę Krakowską*, *Dziennik Rozgłoszowy Krakowski*.

Praca ta więc godna wzmianki wiary, i odwołania się; dodajmy do tego, że dokonana przy spokojności i z całym zamiłowaniem obranej treści.

Ten *Krótki rys* zaczyna dzieje handlowe od najdawniejszych czasów a kończy z ostatnimi prawię, bo niemal po rok jego ogłoszenia.

Jeżeli się więc nie przyda szan. autorowi „*Historyi handlu całego świata*“ jako jaka wskazówka historyczna bądź pod tym bądź pod owym względem, to przynajmniej posłuży mu do ocenienia i siłowań, do powiększenia historyi piszących o *Historyi handlu*, i to w razie, kiedy nasze niniejsze przywiezienie nie będzie zbyt czułym.

Donoszący w *Gazecie Warszawskiej* o tej historyi handlu świata całego oświadcza: „spiesznego wydania onego (tego dzieła historyi) życzyć nam należy.“ Nie zawadzi: im prędzej tem lepiej — ale też pamiętać należy, że im dokładniej tem korzystniej, a temu ostatniemu nie wiemy, czy pospiech pomoże.

W pracy swej autor dobrze zrobił, aby przy opowiadaniu o ile może być najszczęśliwsiem, choć pod pewnemi okrasami epokowymi ustawionem, nie pomijał aktów, przywilejów tj. raczej nie poprzestawał na ich zacytowanie lub krótkim ich wyjątku, ale je całe umieszczał. I w takiej pracy,

jeżeli nie wcześniej, gdy trudno, sięgnąćby wypadało do przywilejów Mieczysława starego, Henryka Brodatego i Bolesława Wroclawskiego, Bolesława Wstydliwego i Bolesława Pobożnego X. Kaliskiego. Ciekawe byłoby okoliczności czasów Władysława Łokietka, który stał się panem Pomorza Gdańskiego i który wydał przywilej kupiecki dla miasta Lubeki. Ważne także przywileje okazałyby się, a miały być liczne, miasta Krakowa, choćby od czasów Łoska Czarnego, a nie tylko Krakowa ale Warszawy, Lwowa, Lublina, Poznania, a nawet takiego Jarosława (w teraz, Galicyi), które sięgnęły wielką targownią dla Niemców, Włochów i Persów itd. Wiele miast otrzymywało przywileje kupieckie, targownicze — tak jak wiele osób otrzymywało je dla pewnej jakiej wyłączoneści. Ciekawość to była historia; pokazywały się niejeden, jak i to, dla czego wiele miast znikło z widowni znaczenia, tak że dziś nie do wierzzenia temu co o niektórych czytać nadarzy się. Wykazanie dróg i szlaków handlowych byłoby nam prąd i stosunki, co nieraz przyczyniłoby się do objaśnienia historyi politycznej. Historya miast zyskałaby na wyjaśnieniu i kolorystyce, i tak n. p. miasteczko Podolinie, o którym dziś nikt nie wspomina, grało znaczną rolę na początku wieku 16go a to w skutek układów o targowiska. Nie dość, traktaty królów naszych z królami handlowymi łamałyby traktaty innych rodzajów lub rozwiązywały stosunki polityczne, dziś nie całkiem nam jeszcze jasne. Historya monet złączyłaby także zyskała. Od czasów Wacława, mianowicie Władysława Jagiełły i następców, którzy, na większym polu działając, szersze i rozliczniej przywileje nadawali, jakich to ruch wzrasta a jak kwitnie z Zygmuntem Jagiellońskim, chociaż się później w owoc trwały, jak za granicą, nie zawiązało to wszystko.

Mimo tego, nadzwyczajnych rzeczy się nie wyznajdzie, wielkiej historyi handlu się nie utworzy, bośmy przeważnie narodem kupieckim nie byli, ale o bardzo wiele zaosoby, nawet historyczno-polityczne, powiększyć się dażda.

Jak widzimy, wielebny do tego było szukać materalów po miastach, miasteczkach, wieśniach

czyli ratuszach i po hipotekach dzisiejszych, nie mówiąc już, co by się w prywatnych znajdowało zbiorach — ale odszukać należałoby.

Wypisanie tedy wszystkich przywilejów targowych, kupieckich i składowych byłoby niezbędne.

Częściowo ogólnie pisane historye kupiectwa, targownictwa i przedańnictwa polskiego, mamy poniekąd; są to krótkie zbiorki. A ten wspomniany *Krótki rys* przez *Rajmunda Wojciechowskiego* niepoślednie trzyma miejsce, jeżeli nie najpierwsze, jako krótko zebrana całkowita historia od najdawniejszych do najpóźniejszych czasów. Dla rzadkości i dla użytku ogólnego godny ten *Rys</*

